

AKTUALITĀTES SIEVIEŠU UN VĪRIEŠU VIENLĪDZĪGU TIESĪBU UN IESPĒJU VEICINĀŠANĀ

NOVEMBRIS 2023

LATVIJĀ:

- Š.g. 30. novembrī Saeima ratificēja Eiropas Padomes Konvenciju par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu. Konvencijas mērķis ir aizsargāt sievietes no jebkādas vardarbības un novērst vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē, sodīt par to, kā arī sekmēt jebkādas vardarbības pret sievietēm izskaušanu un veicināt sieviešu un vīriešu faktiski līdztiesību.
- 23. novembrī Labklājības ministrija uzsāka sociālu kampaņu “Vardarbībai patīk klusums. Neklusē!”, lai mazinātu sabiedrības iecietību pret vardarbību pret sievieti un vardarbību ģimenē, kā arī aicinātu līdzcilvēkus vardarbības gadījumā nebūt vienaldzīgiem un ziņot par to policijā. Kampaņā Labklājības ministrija informēs sabiedrību par to, kā atpazīt vardarbību pret sievieti un vardarbību ģimenē, vienlaikus aicinot līdzcilvēkus runāt un rīkoties, ja pamanīta vardarbība. Kampaņas ietvaros ar dažādiem informatīvajiem materiāliem, video sižetiem un digitālajiem stendiem tiks veicināta sabiedrības izpratne par vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē.
- 16. novembrī norisinājās Labklājības ministrijas ikgadējā konference vardarbības mazināšanai “Starpinstitucionālā sadarbība: visaptveroša pieeja dzīvei drošībā”, kas tika rīkota sadarbībā ar biedrību “Skalbes”. Konferencēs ietvaros eksperti no Latvijas un Beļģijas aktualizēja tēmas par vardarbības ģimenē mazināšanu.
- 8. novembrī Latvijas policisti un Valsts policijas koledžas darbinieki piedalījās jauna Eiropas Padomes HELP tiešsaistes kursa atklāšanā, kas veltīts vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē apkarošanai. Kurss mērķis ir veicināt policijas darbinieku izpratni par daudzajiem vardarbības veidiem un tās ietekmi uz upuriem un sabiedrību kopumā. Kurss ietver informāciju par upuru un vardarbības veicēju intervēšanu, kā arī praktisku atbalstu izmeklētājiem un policistiem, kas ierodas notikumā vietā.

- Latvijā 25. novembrī tika atzīmēta Starptautiskā diena vardarbības pret sievietēm izskaušanai. Tā, piemēram, biedrība “Sievietei paveicās” sadarbībā ar Rīgas Zonta klubu Rīgā, Brīvības alejā, rīkoja akciju “Kur viņa palika?”. Iepretim valdības mājai tika izlikti kurpju pāri, tādējādi simbolizējot nogalinātās sievietes. Ikviens šajā dienā bija aicināts nest uz Brīvības aleju kurpju pāri, ar kuru vēlētos sabiedrībai un valdībai atgādināt par nepieciešamību izskaust vardarbību.
- 23. novembrī biedrība “Centrs MARTA” rīkoja starptautisku konferenci “Koordinēta kopienas rīcība ģimenes vardarbības gadījumos”, kuras mērķis bija izvērtēt paveikto un dalīties ar labo praksi starpinstitucionālajā sadarbībā vardarbības ģimenē novēršanai. Konferencē piedalījās eksperti no Latvijas, Nīderlandes, Īrijas, Lielbritānijas un ASV.
- Pasaulē un Latvijā novembris tika atzīmēts kā vīriešu veselības mēnesis, īpaši pievēršot uzmanību jautājumiem par vīriešu fizisko un mentālo veselību. 20. novembrī norisinājās “Ūsu gājiens”, lai mudinātu vīriešus pārbaudīt savu veselību un doties pie ārsta. Arī veselības ministrs aicināja ikvienu vīrieti rūpēties par savu veselību un laikus veikt analīzes, iekļaujot priekšdziedzera specifiskā antigēna analīzes, kas vīriešiem ļauj agrīni atklāt un izārstēt prostatas vēzi. Tāpat aicinām iepazīties ar portālā lsm.lv iekļautajām publikācijām par vīriešu veselību un izaicinājumiem, kas iekļauj interviju ar Rīgas Austrumu klīniskās universitātes slimnīcas urologu Andreju Leiši, interviju ar ģimenes ārstu Ingaru Burlaku, interviju ar psihoterapeitu un psihiatru Artūru Utinānu, kā arī visaptverošu situācijas analīzi par to, kādēļ vīrieši Latvijā mirst jauni un kādēļ vīrieši nedodas lūgt palīdzību pie ārsta.
- Latvijā joprojām ir zema atsaucība doties uz valsts apmaksātu skrīningu krūts vēža diagnostikai - to izmanto mazāk nekā puse sieviešu, tādēļ tiek plānota plašāka ģimenes ārstu iesaiste pacientu motivēšanā apmeklēt krūts mamogrāfijas skrīninga apmeklējumu. Šobrīd nav precīzu datu, cik sieviešu slimo ar krūts vēzi Latvijā, bet tiek lēsts, ka ik gadu krūts vēzi konstatē vismaz vienam tūkstošim sieviešu.

- Jau sesto gadu Sabiedrības integrācijas fonds aicina darba devējus piedalīties novērtējumā “Dažādība ir spēks”. Tā ir iespēja gan privātiem uzņēmumiem, gan valsts iestādēm un nevalstiskajām organizācijām, aizpildot anketu, pašiem novērtēt, cik iekļaujoša ir to darba vide. Šogad novērtējumam bija pieteikušies 46 darba devēji, un 30. novembrī tika pasniegti Dažādības novērtējuma apbalvojumi, godinot dažādībai atvērtākos darba devējus Latvijā. Zelta novērtējuma līmeni par izcilu sasniegumu un inovatīvu pieeju, īstenojot dažādības vadību, saņēma 3 darba devēji - VAS “Valsts nekustamie īpašumi”, SIA “Rīgas Dzemdību nams” un AS “Swedbank Latvia”.
- Literatūras žurnāls “Punctum” un dokumentālais projekts “Lietisko pierādījumu muzejs” aicina uz grāmatas “Neviens tev neticēs” atvēršanu 8. decembrī, plkst. 19.00 Latvijas Mākslas akadēmijas Jaunajā korpusā. Krājums “Neviens tev neticēs” būs pirmā grāmata latviešu valodā ar dažādu autoru dalību, kas pievēršas vardarbības ģimenē tēmai. Atvēršanas pasākumā notiks autoru lasījumi.
- Novembrī pirmizrādi piedzīvoja īsfilma “Mana bērnības ķermeņa atzišanās”, kas aktualizē uzmākšanos un bērnu izmantošanas riskus - varmācības veidu, ko dēvē par grūmingu. Latvijas skolām filmu būs iespējams noskatīties bez maksas. Tiks uzsākta arī bērnu un jauniešu izglītošana par to, kā atpazīt grūminga situācijas un ko darīt, ja esi tādā nokļūvis.
- Skatītāju vērtējumam novembrī tika piedāvāta Marinas Nazarenko un Unas Celmas dokumentālā filma “Sievietes bez vīriešiem”, kas kopš kara sākuma seko līdzī ukraiņu bēgļu likteņiem Latvijā. No 29. novembra filma būs skatāma kinoteātros visā Latvijā, bet Rīgā tiks rīkoti atsevišķi bezmaksas seansi.

E I R O P Ā :

- 15. novembrī Eiropas Savienībā tika atzīmēta Vienlīdzīgas darba samaksas diena. Kā norāda Eiropas Komisija savā paziņojumā, sievietes Eiropas Savienībā joprojām pelna mazāk nekā vīrieši - vidējā darba samaksas atšķirība starp dzimumiem ES ir 13%. Tas nozīmē, ka par katru 1 eiro, ko nopelnījis vīrietis, sieviete nopelna tikai 87 centus. Vienlīdzīgas darba samaksas diena iezīmē datumu, kas simbolizē, cik papildu dienu sievietēm ir jāstrādā līdz gada beigām, lai nopelnītu to, ko vīrieši ir nopelnījuši šī paša gada ietvaros.
- Eiropas Savienības Padome ir vienojusies un apstiprinājusi secinājumus par sievietēm un līdztiesību sporta jomā. Secinājumos ir uzsvērts, cik svarīga ir piekļuve drošiem, iekļaujošiem un vienlīdzīgiem konkurences apstākļiem, cīnoties pret nevienlīdzību, diskrimināciju un vardarbību. Padome aicina dalībvalstis nodrošināt ikvienai personai vienlīdzīgu piekļuvi sportam, īpašu uzmanību pievēršot vienlīdzīgai samaksai par vienādu darbu profesionālajā sportā. Tāpat Padome aicina dalībvalstis palielināt sieviešu īpatsvaru vadošos amatos sportā, veicināt to, lai sieviešu sporta sacensību atspoguļojums medijos būtu plašāks un brīvs no stereotipiem, novērst un apkarot uzņēmējus un seksuālu vardarbību sportā, kā arī ņemt vērā dzimuma perspektīvu, plānojot sporta infrastruktūru.
- Eiropas Savienības Padome ir apstiprinājusi secinājumus transformācijām aprūpes sistēmā visa mūža garumā, nodrošinot visaptverošus un kopienā balstītus modeļus aprūpē, kas ņem vērā dzimumu līdztiesības perspektīvu. Secinājumos dalībvalstis tiek aicinātas nodrošināt pieejamus pirmsskolas izglītības un aprūpes pakalpojumus, kā arī novērst kvalificētu aprūpes darbinieku trūkumu.
- Eiropas Savienības Padome, apstiprinot secinājumus par Eiropas videospēļu nozares kultūras un radošās dimensijas stiprināšanu, aicina dalībvalstis popularizēt atbildīgu spēlēšanu un nodrošināt drošu tiešsaistes vidi videospēlēm, kā arī veicināt līdztiesību videospēļu nozarē, lai nodrošinātu dzimumu līdzsvaru un vienlīdzīgu atalgojumu.
- 7. novembrī Eiropas Parlamenta Sieviešu tiesību un Nodarbinātības komitejas pieņēma nostāju par jaunajiem noteikumiem, lai valstu līdztiesības iestādēm piešķirtu lielākas pilnvaras, resursus un neatkarību.

- Kontekstā ar Starptautisko dienu vardarbības pret sievietēm izskaušanai, Eiropas Komisija un Augstais pārstāvis un priekšsēdētājas vietnieks nāca klajā ar paziņojumu, uzsverot to, ka Eiropas Savienība turpina iestāties pret visu veidu vardarbību pret sievietēm un meitenēm. Eiropas Savienībā un visā pasaulē katra trešā sieviete ir saskārusies ar fizisku vai seksuālu vardarbību. Tāpat ES vismaz divas sievietes nedēļā iet bojā no intīmā partnera vai ģimenes locekļa vardarbīgas rīcības.
- Eiropas Komisija Pilsonība, vienlīdzība, tiesības un vērtības (CERV) programmas ietvaros ir publicējusi divus jaunus uzaicinājumus iesniegt projektu pieteikumus. Viens no aicinājumiem atbalsta vienlīdzīgas darba samaksas un darba samaksas pārskatāmības pasākumus, savukārt otrs fokusējas uz ar dzimumu saistītas vardarbības un vardarbības ģimenē mazināšanu.

P A S A U L Ē :

- ANO Dzimumu līdztiesības un sieviešu iespēju veicināšanas institūcija (UN Women) 25. novembrī, Starptautiskajā dienā vardarbības pret sievietēm izskaušanai, uzsāka ANO ikgadējo 16 dienu kampaņu, kurā īpaša uzmanība tiek pievērsta ar dzimumu saistītas vardarbības novēršanai un apkarošanai. Šī gada kampaņā īpaša uzmanība tiek pievērsta ieguldījumu nozīmīgumam, lai novērstu vardarbību pret sievietēm un meitenēm.
- Aicinām iepazīties ar UN Women publikāciju par dzimumu līdztiesības aspekta iekļaušanu budžeta plānošanas procesos un šīs pieejas priekšrocībām. Dzimumu līdztiesības principa iekļaušana budžeta plānošanā ir stratēģija, lai veidotu iekļaujošu budžetu, kas ņem vērā visu indivīdu nepieciešamības. Līdztiesības aspekta iekļaušana plānošanas procesos veicina taisnīguma izjūtu, stiprina valdības atbildību un uzticību, kā arī atbalsta labāku budžeta saskaņotību ar ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem.
- Dienviēdāfrika kļūs par pirmo valsti Āfrikā, kas ieviesīs dalītu bērna kopšanas atvaļinājumu pēc tam, kad valsts augstākā tiesa nolēma, ka abiem vecākiem ir jābūt tiesībām uz atvaļinājumu pēc bērna piedzimšanas vai adoptijas. Tiesas spriedums ļaus vecākiem izvēlēties, kā sadalīt četru mēnešu bērna kopšanas atvaļinājumu. Iepriekš Dienviēdāfrikā bērna mātei bija tiesības uz četru mēnešu atvaļinājumu, bet tēvam vai partnerim bija ļauts izmantot ne vairāk kā 10 dienas.